

فراتر از خبر

چرا عربستان به شريك اجتناب‌ناپذير فرانسه تبديل شد؟

راديو فردا

كمتر از يك دقيقه پيش

محمد بن سلمان (راست)، وليعهد عربستان سعودی، و امانوئل مكرون، رئيس جمهور فرانسه

امانوئل مكرون، رئيس جمهور فرانسه، روز اول شهريور از محمد بن سلمان، وليعهد عربستان سعودی، كه در چارچوب يك سفر دوروزه به فرانسه سفر كرده است، استقبال كرد.

مكرون پيش از آن كه در روز دوم سفر بن سلمان درباره توافقات دوجانبه و اوضاع خاورميانه گفت‌وگو كند، ميزبان او در اختتاميه «جام جهاني ورزش‌هاي الكترونيكي» بود.

«جام جهاني ورزش‌هاي الكترونيكي» كه مجموعه‌اي از مسابقات بين‌المللي سالانه در حوزه ورزش‌هاي الكترونيكي است، از سال ۲۰۲۴ در رياض برگزار مي‌شود، اما امسال براي اولين بار خارج از عربستان سعودی و در فرانسه برگزار شده است.

برگزاري اين مسابقات در پاریس نشانه‌اي نمادين از اهميتي ارزيابي شده كه رياض براي روابط با فرانسه قائل است.

حبیب حسینی‌فرد، تحلیلگر سیاسی، به رادیو فردا می‌گوید که گسترش روابط فرانسه و عربستان عمدتاً به چهار تا پنج دهه اخیر بازمی‌گردد و می‌توان یکی از نقاط آغاز مهم این روند را سفر والری ژیسکاردستن، رئیس‌جمهور وقت فرانسه، به عربستان در سال ۱۹۷۹ دانست؛ سفری که پس از بحران حمله افراطیون مسلمان به کعبه انجام شد و در شرایطی صورت گرفت که عربستان با یک چالش امنیتی بزرگ روبه‌رو بود.

این تحلیلگر می‌افزاید: «حمایت فرانسه از عربستان در آن مقطع و سپس تبدیل شدن فرانسه به یکی از تأمین‌کنندگان اصلی تسلیحات این کشور، زمینه‌ساز گسترش روابط دوجانبه شد. در دهه‌های بعد نیز دو کشور در برخی مسائل منطقه‌ای مواضع مشترکی داشتند؛ از جمله در لبنان، جنگ داخلی سوریه و بحران هسته‌ای ایران.»

وضعیت متفاوت نسبت به سفر پیشین

پس از **قتل جمال خاشقجی، روزنامه‌نگار سعودی**، بن‌سلمان دچار نوعی انزوای بین‌المللی شد و اساساً در سال‌های اخیر چندان سفر بین‌المللی انجام نداده است. او به غیر از حضور در نشست‌های شورای همکاری خلیج فارس، طی دو سال گذشته تنها دو بار به خارج از کشور سفر کرده است: در اکتبر ۲۰۲۴ به مصر و در نوامبر ۲۰۲۵ به واشینگتن.

همچنین چهار سال پیش، سفر بن‌سلمان به پاریس با انتقادهای گسترده سیاسی همراه بود. اما این بار، به دلیل شرایط خاص منطقه خاورمیانه و ضرورت استحکام روابط با برخی شرکای منطقه‌ای، ولیعهد عربستان سعودی و حاکم واقعی این کشور، در فضایی کاملاً متفاوت و به‌عنوان شریکی اجتناب‌ناپذیر به فرانسه سفر کرده است.

جنگ ایران، امنیت انرژی، سرمایه‌گذاری‌ها و پروژه‌های بزرگ و همچنین ضرورت دیپلماسی منطقه‌ای، موجب شده که سفر ولیعهد سعودی به پاریس اهمیت خاصی داشته باشد.

حسینی‌فرد می‌گوید: «سفر کنونی محمد بن سلمان به فرانسه در شرایطی انجام می‌شود که جنگ و بحران در منطقه همچنان ادامه دارد؛ هرچند آتش‌بس فعلاً تا حدودی از شدت درگیری‌ها کاسته است. در چنین شرایطی، یکی از پرسش‌های مهم این است که فرانسه چه نقشی می‌تواند در حل بحران‌های منطقه، شکل‌گیری چارچوب‌های امنیتی جدید و ایجاد ترتیبات امنیتی تازه ایفا کند؛ به‌ویژه آن‌که ساختارهای امنیتی پیشین منطقه تا حدی متزلزل شده‌اند.»

این سفر در میانه درگیری ریاض با حوثی‌های تحت حمایت جمهوری اسلامی ایران و تنش دیپلماتیک پاریس با تهران صورت گرفته است. با این حال، کاخ الیزه اعلام کرده که توافق‌ها با عربستان بازتاب‌دهنده «پویایی روابط دو کشور در شرایط پرتنش منطقه» هستند.

کاخ ریاست‌جمهوری فرانسه در بیانیه‌ای توضیح داد که «این کشور بر سر برخی پروژه‌های مشترک با عربستان هنوز در حال مذاکره است، اما روز دوشنبه توافق‌های اقتصادی متعددی در بخش‌های مختلف امضا خواهد شد.» الیزه از جمله به بخش‌های حمل‌ونقل، انرژی و بهداشت اشاره کرد.

همچنین گفته می‌شود که قرار است یک شرکت سرمایه‌گذاری سعودی توافقی را برای ایجاد یک پارک تفریحی بزرگ در نزدیکی پاریس به امضا برساند. این پارک تفریحی قرار است با الهام از «دراگون بال»، مانگای مشهور ژاپنی، ساخته شود.

سازوکار جدید «شورای مشارکت راهبردی»

در حالی که تنگه هرمز، مسیر راهبردی انتقال نفت و گاز، همچنان توسط ایران مسدود است، فرانسه و عربستان به دنبال آن چه «تنوع‌بخشی به مسیرهای تأمین انرژی» خوانده شده، خواهند بود.

این هدف به‌ویژه در جریان نشست شورای مشارکت راهبردی فرانسه و عربستان سعودی که روز دوشنبه دوم شهریور برگزار خواهد شد، پیگیری می‌شود؛ شورایایی که در جریان سفر مکرون به ریاض در اواخر سال ۲۰۲۴ ایجاد شد.

حسینی‌فرد درباره این شورا می‌گوید: «هدف این است که روابط دو کشور که تاکنون در حوزه‌های مختلفی مانند اقتصاد، امنیت و فناوری جریان داشته، از حالت پراکنده خارج و منسجم‌تر شود.»

یک نشست نیز با حضور مدیران ارشد شرکت‌های بزرگ فرانسوی و مسئولان سعودی برگزار خواهد شد و شرکت‌های فرانسوی در تلاشند در چارچوب پروژه‌های چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان و نمایشگاه جهانی ریاض در سال ۲۰۳۰ هم سرمایه‌گذاری‌های بیشتری در عربستان داشته باشند و هم سرمایه‌های سعودی بیشتری را به فرانسه جذب کنند. صندوق سرمایه‌گذاری دولتی عربستان سعودی نیز از افتتاح یک دفتر در پاریس خبر داده است.

عربستان سعودی که صادرکننده مهم نفت در جهان است، تلاش می‌کند از طریق برنامه «چشم‌انداز ۲۰۳۰» وابستگی خود به درآمدهای نفتی را کاهش دهد. با این حال، استفاده از بنادر عمان، تقویت خطوط لوله و ارتباطات ریلی از جمله پروژه‌هایی است که روی میز قرار دارند و شرکت‌های فرانسوی مصمم‌اند سهم خود را از این پروژه‌ها به دست آورند.

لبنان و مسائل دیگر

گفت‌وگوهای بن‌سلمان در پاریس شامل موضوعات بین‌المللی از جمله مسئله فلسطین و وضعیت لبنان است.

در عرصه دیپلماتیک، عربستان سعودی و فرانسه در ژوئیه ۲۰۲۵ ریاست مشترک یک کنفرانس بین‌المللی در سازمان ملل را بر عهده داشتند که هدف آن احیای راه‌حل دو کشوری و ایجاد پویایی برای حمایت از به‌رسمیت‌شناختن کشور فلسطین بود؛ این کنفرانس همچنین شامل تعهداتی درباره اصلاحات در تشکیلات خودگردان فلسطین، خلع سلاح حماس و تأمین امنیت اسرائیل بود.

دو کشور همچنین قرار است به‌طور مشترک کنفرانسی برای حمایت از نیروهای مسلح لبنان و تمامیت ارضی این کشور برگزار کنند؛ کنفرانسی که در ماه مارس، به‌دلیل آغاز جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران، تا زمان نامعلومی به تعویق افتاد.

فرانسه به‌طور تاریخی حامی مسیحیان لبنانی و عربستان سعودی نیز حامی سنی‌های لبنان است و هر یک منافع متفاوتی در خاورمیانه دارند که گاهی موجب تنش در روابط می‌شود.

حسینی‌فرد به اختلافات پاریس و ریاض در زمینه بحران انسانی جنگ یمن در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰، اشاره می‌کند که موجب شد فرانسه از سیاست عربستان انتقاد کند. او ادامه می‌دهد: «ماجرای بازداشت سعد حریری در عربستان نیز با اعتراض فرانسه همراه شد و در نهایت پاریس در حل این بحران نقش میانجی‌گرانه ایفا کرد.»

عربستان سعودی در پی تنوع‌بخشی در روابط امنیتی

با این حال، فرانسه تنها شریکی نیست که ریاض به‌دنبال آن است. عربستان سعودی می‌خواهد ائتلاف‌ها و روابط خود را متنوع‌تر کند و اخیراً حتی روابط با اوکراین را تقویت کرده و توافق امنیتی را با پاکستان و ترکیه امضا کرده است.

حسینی‌فرد در این زمینه می‌گوید: «نیازهای امنیتی عربستان در این میان اهمیت ویژه‌ای دارد. ریاض با توجه به تحولات و تجربه‌های اخیر، از جمله جنگ اخیر میان ایران و آمریکا، به این نتیجه رسیده که

نمی‌تواند صرفاً برای امنیت و بازدارندگی به آمریکا متکی باشد و باید شرکای امنیتی و بین‌المللی متنوع‌تری داشته باشد. فرانسه می‌تواند یکی از این شرکای مهم باشد.»

برای فرانسه نیز، عربستان سعودی تنها شریک در خاورمیانه نیست. پاریس روابط امنیتی و تجاری گسترده‌تری با امارات متحده عربی دارد. فرانسه در امارات متحده عربی پایگاه نظامی دارد و این کشور تنها پایگاه نظامی فرانسه در منطقه را در خود جای داده است.

حسینی‌فرد می‌گوید: «برای عربستان مهم است که پاریس در رقابت‌ها و مناسبات میان کشورهای منطقه چه سیاستی اتخاذ می‌کند و تا چه اندازه حاضر است با توجه به وزن و نقش عربستان، روابط خود با ریاض را در اولویت قرار دهد و از نزدیک شدن بیش از حد به رقبای عربستان، چه ایران، چه امارات و چه دیگر کشورهای حساس برای ریاض، پرهیز کند.»

بیشتر در این باره:

عربستان سعودی، پاکستان و ترکیه در مکه یک توافق دفاعی مشترک امضا کردند

انتقاد سازمان‌های غیردولتی و حقوق بشری

در حالی که فرانسه به عنوان تنها کشور هسته‌ای اتحادیه اروپا مشارکت‌های دفاعی خود را ابزاری برای تقویت امنیت و ثبات منطقه‌ای معرفی می‌کند، سازمان‌های مدافع حقوق بشر خواستار آن هستند که پاریس در جریان فروش تسلیحات و همکاری‌های امنیتی با کشورهای مثل عربستان سعودی، خطر استفاده از این تسلیحات علیه غیرنظامیان یا مخالفان را در نظر بگیرند.

عملکرد حقوق بشری عربستان سعودی، به دلیل تعداد بالای اعدام‌ها و محدودیت‌های شدید در زمینه آزادی بیان، همواره از سوی سازمان‌های غیردولتی مثل عفو بین‌الملل و دیده‌بان حقوق بشر مورد انتقاد قرار می‌گیرد.

در سال ۲۰۲۵، ۳۵۶ مورد اعدام در عربستان سعودی ثبت شد که یک رکورد محسوب می‌شود.

دیده‌بان حقوق بشر، تمرکز قدرت در حلقه اطراف ولیعهد عربستان سعودی را مورد انتقاد قرار داده و بر سرکوب مخالفان، نقض حقوق کارگران مهاجر و خطرات مرتبط با برخی پروژه‌های بزرگ تأمین مالی‌شده از سوی صندوق ثروت ملی عربستان سعودی تأکید کرده است.

همچنین سازمان گزارشگران بدون مرز که در پاریس مستقر است، در آخرین گزارش خود درباره عربستان سعودی نوشت که رسانه‌های مستقل در این کشور وجود ندارند و با وجود اصلاحات اجتماعی، روزنامه‌نگاران همچنان بازداشت می‌شوند.

به نوشته این سازمان، چهره‌های رسانه‌ای که از مقامات سعودی انتقاد می‌کنند، از سوی «گردان‌های سایبری» که در شبکه‌های اجتماعی بسیار فعال هستند، مورد آزار و اذیت و پیگرد آنلاین قرار می‌گیرند و ریاض همچنین از ابزارهای جاسوسی پیشرفته برای نظارت بر روزنامه‌نگارانی که در تبعید به سر می‌برند یا با نام مستعار فعالیت می‌کنند، استفاده می‌کند.

چندین اتحادیه روزنامه‌نگاران فرانسوی روز یکشنبه سفر رهبر عربستان سعودی را محکوم کردند و آن را «تحریکی» علیه مدافعان آزادی مطبوعات خواندند.

آن‌ها یادآوری کردند که شکایتی علیه ولیعهد سعودی به اتهام «شکنجه و ناپدیدسازی قهری» که در سال ۲۰۲۱ از سوی سازمان تریال اینترنشنال (Trial International) و گزارشگران بدون مرز درباره قتل خاشقجی مطرح شده، همچنان در دست بررسی قضایی است.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

بایگانی

جهان

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وبسایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.